"దీపాలు వెలిగాయి కానీ..."

అరగంటనుంచీ క్లాసులో వింటున్న దేమీ అర్థం కావడంలేదు వరలక్ష్మికి. ప్రొద్దున్నుంచీ అల్లాగే వుంది మనస్సు. సుడులుగా తిరుగుతున్నాయి ఆలోచనలు. నిన్న సాయంత్రం అన్నయ్య వచ్చి చీకటి పడే వరకూ వున్నాడు. హాస్టలు విజిటింగు టైమ్ ఐపోయినప్పటికీ, వార్డెన్‌తో చెప్పి తనతో మాట్లాడుతూ కూర్చుండిపోయాడు. "ఆలోచించు వరం!" అన్నాడు చివరికి. ఎంతో వేదనతో,ఎంతో సంకోచంతో ఎత్తాడు ఆ ప్రసక్తి అన్నయ్య.

ఆలోచించడానికి ఏముంది? తన బ్రతుకులో తను ఆలోచించుకోవడానికి అవకాశమిచ్చే విధంగా ఏమి జరిగింది కనుక? పదకొండో ఏట తనూ, నాన్నా, అన్నయ్యా కలిసి వెళ్ళారు ఆ వూరికి. పద్దెనిమిదేళ్ళైనా లేని ఆయనకి... తన భర్తకి, పెద్ద పెట్టున వచ్చిన విషజ్వరం జ్వరం నిమ్మళించకూడదనీ, తనకి యింక ఏ సుఖమూ ఉండరాదనీ అప్పుడే విధించాడు భగవంతుడు. కష్టమూ, సుఖమూ కూడా అనుభవించడం చేతకాని వయస్సు అది. తన బ్రతుకుకి ఆ సంఘటన ఎంత గొడ్డలి పెట్టో గ్రహించుకోలేని స్థితిలో జరిగిపోయిందది. తనని చూసి బావురుమనే అమ్మనీ, నాన్ననీ కానరాని గుబులుతో మసలే అన్నయ్యనీ చూసి తనకి ఏడుపు వచ్చింది అప్పుడు.

గాలిలో అల్లాడే దీపం కన్నా పదిలంగా చూసుకున్నారు తనని వాళ్ళు. పద్ధెనిమిది, ఇరవై సంవత్సరాలు వచ్చేసరికి శరీరమంతా కొత్త శక్తితో, ఏమి చేద్దాము అన్న తహతహతో స్పందిస్తోంటే మనస్సు ఏమీ తోచక అలమటించింది. పేపర్లో ప్రకటన చూసి మెట్రిక్కు పరీక్షకు చదివించే హాస్టల్లో చేర్పించారు నాన్న. తనలాంటి వాళ్ళు కొందరున్నారు హాస్టల్లో. ప్రొద్దున్నే లేచి నప్పటినుంచీ తన యీడు వాళ్ళతో కలిసి పని పాటలు చేసుకోవడం, చదువుకోవడం, పండుగలనీ, ఉత్సవాలనీ, పరీక్షలనీ ఏదో ఒక సందడి హాస్టల్లో.

వరలక్ష్మికి ఒక్కో సబ్జక్టే చదువుతోంటే అర్థమయినట్లే వుండేది కాదు. అంతలోనే చటుక్కున మబ్బులు విచ్చినట్లు అర్థం కావడం ప్రారంభించేది. ఎన్ని విషయాలున్నాయి లోకంలో అనిపించేది కొన్ని పాఠాలు చదువుతోంటే. ఇంగ్లీషు చిన్న చిన్న మాటలు మాత్రమే వచ్చిన ఆమె రెండు సంవత్సరాల్లో బాగా అందుకుంది. మెట్రిక్కులో ఫస్టుక్లాసు వచ్చింది.

రిజల్టు వచ్చిన రోజున అన్నయ్యకి సంతోషంతో కళ్ళల్లో నీరు కమ్మింది. ఇంకేమిటన్న ప్రశ్న చెల్లెలి కళ్లల్లో కనుపించింది అతనికి. మెరిసే ఆమె కళ్లల్లోకి చూస్తే ఆమె ఏమి కోరుతోందో స్ఫురించింది. శక్తి చాలదని అనుమానించినా, తెగించి అడుగు ముందుకు వేశాడతను.

మూడు సంవత్సరాలుగా వరలక్ష్మికి జీవితం సందడిగా గడిచిపోతోంది. తన కంటే వయస్సులో చిన్నవాళ్ళే అయినప్పటికీ తోటి పిల్లలు ఎంత కలివిడిగా వుంటున్నారని. ప్రపంచం ఎంతో విశాలమైంది. ఎవరి దోవన వారు నడుస్తోంటేనే బాట ప్రక్కన చల్లని మంచి నీళ్ళు అందించేందుకు, అయాచితంగా చేయూతనిచ్చేందుకు ఎందరుంటున్నారని! ఒకరి భుజాల మీద ఒకరు చేతులు వేసుకుని, హాయిగా ముందుకు పోవచ్చు అనిపిస్తుంది. పుస్తకాల్లో, పరీక్షల్లో తోటి పిల్లల నవ్వుల్లో రాత్రిళ్ళు పట్టుదలగా, తీక్షణంగా వెలుగుతున్నట్లుండే దీపాలలో ఏదో దారి స్ఫురిస్తుంది ఆమెకి. ఇంకా, యింకా మెట్లున్నాయి ఎక్కవలసినవి. ఆకాశాన్నంటాలని తల ఎత్తే విశ్వవిద్యాలయం భవనాలు, భవనాల మీదుగా తేలిపోతుండే తెలిమబ్బులు ఎన్నిసార్లో చూసింది. తేలికగా పడే అడుగులతో లెక్కలేనన్ని మెట్లు ఎక్కి, ఆ భవనంలో నున్నని నేల మీద నడవాలి.

*

అన్నయ్య కంఠం గద్గదికమైంది నిన్న సాయంత్రం. తను కోసేసేలాగా అన్నది మాటలు. 'ఎవ్వరికీ బరువు కావాలని అనుకోలేదు అన్నయ్యా. కాలేజీలో చేరడం వల్ల' అని. చాలా కష్టపడి వుండాలి అన్నయ్య మనసు. "నువ్వు అలా అంటావని తెలిస్తే నేను యిటువంటి ప్రసక్తి తెచ్చేవాడిని కాదు వరం! ఫస్టు క్లాసులో ప్యాసైనానని నువ్వు సంతోషించావు. నీ ముఖం చూస్తోంటే, నొసటన యింత కుంకం వుంటే ముఖం ఎంత కళగా వుండేదో ననిపించి, నా గుండె తరుక్కుపోయింది వరం!" అన్నయ్య కంఠంలో దుఃఖం వినిపించింది. అన్నయ్యని చూసి జాలి వేసి ఏడిచింది.

"నాకు వద్దు అన్నయ్యా! నేను చదువుకుంటాను" అని ఏడిచింది. ఎంత సేపో మాట్లాడకుండా కూర్చుని, చివరికి "ఆలోచించు వరం" అని చెప్పి వెళ్ళలేక వెళ్లాడు అన్నయ్య.

క్లాసు అయిపోయింది. గంట కొట్టారు. వీపు మీద గట్టిగా చరచి, "కంగ్రాట్యులేషన్సోయి" అన్నది ఒకమ్మాయి బయటికి వస్తోంటే. వరలక్ష్మి బిత్తరపోయి "ఎందుకని" అన్నది. ఆ అమ్మాయి నవ్వింది. "క్లాసులో కూర్చుని ఏం చేస్తున్నావు. మార్కులు చదువుతోంటే.. బలే పోజులిస్తావోయి!" అన్నది. తనకి ఇంగ్లీషులో ఫస్టుమార్కు వచ్చిందని తెలుసుకుంది. తర్వాత ఎంత పరధ్యానంలో పడిపోయాను అనుకుంది.

ఆ రాత్రి పదిన్నర వరకు చదువుకుంటూ కూర్చున్నారు రూములో వాళ్ళందరూ.. వరలక్ష్మి దుప్పటీ కప్పుకుని పడుకునే వుంది మంచంమీద. తలనొప్పిగా వుందా అని ఒకరిద్దరు పలుకరించారు. కాదని తలూపింది ఆమె.

దీపాలు ఆర్పేసి అందరూ పడుకున్నారు. తలుపులు, కిటికీలు యీదురుగాలికి చప్పుడవుతున్నాయి. ప్రక్క రూములో ఫాను మెల్లిగా తిరుగుతోంది. వరలక్ష్మి కళ్ళుతెరచి చీకట్లోకి చూసింది. తన లక్ష్యం ఏమిటో తనకి ఎన్ని సార్లో గుర్తు వస్తూనే వుంది. ఎన్నో మెట్లు ఎక్కి తన జీవితం ఒక ఆశయానికి అంకితం చేయాల్సి వుంది.

లోకంలో ఎన్ని విషయాలున్నాయి తను నేర్చుకోవలసినవి? ఈ తరుణంలో ఎందుకు తన బ్రతుకు యింకో దారిన మళ్ళించాలి? రెండో పెళ్ళి చేసుకుని క్రొత్త బాధ్యతలు నెత్తిన వేసుకుంటే తన మనస్సుకి సంతృప్తి వుంటుందా? ఎంత బంధనం, ఎంత బాధ్యత, మనస్సుకి ఎంత పని! అన్నయ్య బాధ్యత కూడా ఈ ఏడు తను బి.ఏ.పూర్తి చేసే సరికి తగ్గిపోతుంది. తన చదువుకి వ్యాపకానికి దూరం చేసేస్తుంది పెళ్ళి.

వరలక్ష్మి ఆలోచించడం అయిపోయింది. తటాలున లేచి, తన మంచం ప్రక్క కిటికీలో వున్న టేబిలు లాంపు స్విచ్ వేసింది. దిండు క్రిందనుంచి కలం తీసుకుంది. అన్నయ్యకి రాసేయడానికి.

*

పడక్కుర్చీలో వాలి, కిటికీలోంచి బయటికి చూసింది వరలక్ష్మి. ప్రొద్దున్న ఏడున్నరనుంచి కాలేజీ వుత్తరాల మీద సంతకాలు పెట్టడం ప్రారంభిస్తే, సాయంత్రం ఏడింటికి కొంచెం తెరిపి కనుపించింది పనికి. పరీక్షల రోజులు,

కాలేజీ తెఱిచిన రోజులు అయితే రాత్రి పది కూడా ఔతుంది. ఈ హడావుడిలో పడితే అన్నయ్యకి గానీ, మెడిసిన్ చదువుతున్న అన్నయ్య కూతురికి గానీ ఉత్తరం రాయడమే పడటం లేదు.

బద్ధకంగా వున్నది. కానీ ఉత్తరాలు వ్రాసేయాలనిపించి లేచింది వరలక్ష్మి. డ్రాయరులోంచి కవర్లు లెటరు పాడ్ తీసుకుని టేబిలు దగ్గర కూర్చుని పెన్ను కోసమని హ్యాండ్ బ్యాగు తెరిచింది. పెన్నుతోపాటు అందులో వున్న కవరు కూడా చేతికి వచ్చింది. ఆమెకి మధ్యాహ్నాం వచ్చింది యీ కవరు. తన పేరు మీద వున్నవన్నీ ఒక పాడ్‌లో పెట్టి యిచ్చేస్తారు ఆఫీసువాళ్ళు. ఈ వేళ యిది ఒక్కటే వచ్చింది. కృష్ణమూర్తి అని సంతకం చూడగానే, తనకి ఎవరో అర్థం కాలేదు కానీ ఆఫీసు హడావిడిలో. చటుక్కున గుర్తుకి వచ్చింది.

మళ్ళీ ఉత్తరం తీసి చదివింది. "మా అమ్మాయి నిన్న ఉద్యోగానికి ఇంటర్వ్యూకి వచ్చిన వాళ్ళల్లో వుంది. చాలా మంది వచ్చారనీ, మీరు కూడా సెలక్షను కమిటీలో వున్నారనీ చెప్పింది. మీకు దాన్ని పరిచయం చేస్తే బాగుంటుందని వ్రాస్తున్నాను. మీకు చేతనైన సాయం చేస్తారని ఆశ.

ఇక్కడ ఆరునెలలుగా వుంటున్నాను.

నేను మిమ్మల్ని కలుసుకుందామని యీ మధ్య ఒకటి రెండుసార్లు వచ్చాను. మీ తలుపు వేసి వుంది. ఎక్కడికో మీటింగులకి వెళ్లారని అక్కడున్న ప్యూను చెప్పాడు. నా పేరూ, అడ్రెసూ యివ్వలేదు. మీకు గుర్తు వుంటానని నమ్మకం లేక.

నేను కృష్ణమూర్తిని. పందొమ్మిది ఏళ్లక్రితం మిమ్మల్ని యూనివర్శిటీలో ఒక మధ్యాహ్నాం పూట కలుసుకున్నాను. మర్నాడు సాయంత్రం హాస్టలుకు వచ్చాను. మీరు నాతో ఒక పది నిముషాలు మాత్రం మాట్లాడారు. ఆ తర్వాత మరోసారి వస్తే నన్ను కలుసుకోనని కబురు చేశారు. గుర్తు వచ్చి వుంటుంది మీకు.

ఇల్లా గుర్తు చేయాలని నాకు మొదట్లో అనిపించలేదు. కానీ జీవితంలో స్మృతులుగా మిగిలిపోయిన కొన్ని అంశాలు తలచుకుంటే, వాటిని చెరిపేసుకోవాలనిపించదు. నేను మిమ్మల్ని కలుసుకుని మా ఆవిడని, పిల్లలని పరిచయం చేయాలనుకున్నాను. కానీ నాకు ట్రాన్స్ఫరైపోయింది. రేపు రాత్రి బయలుదేరుతున్నాము. మరోసారి కలుసుకుంటాను"

కృష్ణమూర్తి! ఇరవై ఏళ్ల జీవితంలో వెనక్కు అంగలు వేసుకుంటూ వెడితే, తారసపడే వ్యక్తి. ఆ సంఘటనలన్నీ అంతగా తనకి గుర్తున్నట్లు తెలియదు వరలక్ష్మికి. కానీ యిప్పుడు స్పష్టంగా జ్ఞాపకం వస్తున్నాయి.

❋

లెక్చరుకి ఆలస్యమై పోయిందని కంగారుగా వుంది. బస్సుదిగి, హడావిడిగా ఆర్ట్సు కాలేజీ మెట్లు ఎక్కుతూ చుట్టూ చూసింది. ఎక్కడా ఒక్కరు కూడా లేరు. చాలా ఆలస్యమై పోయి వుండాలి. పదింటికి లెక్చరైతే తను పదింబావుకి గానీ బస్సు ఎక్కలేక పోయిది. వాచీ ఆగిపోవడం వల్ల ఎంత చిక్కువచ్చిపడింది అనుకుంటూ మెట్లు ఎక్కింది. ఎక్కడా వరండాల్లో కానీ, సెమినారు హాలు బయట గానీ ఒక్క మనిషి కనుపించలేదు. శబ్దం కూడా వినిపించడం లేదు. జంకుతూ లోపలికి తొంగిచూసింది. అంతా ఖాళీగా వుంది.

ఏమైనట్లు అందరూ? లెక్చరు కాన్సిలు అయిందా? పెద్ద టేబిల్సు చివర చదువు కుంటూ ఒకతను కూర్చుని వున్నాడు. వరలక్ష్మికి సంకోచం కలిగింది అతన్నడగడానికి. కానీ లెక్చరు వున్నదో, అయిపోయిందో తెలుసుకోంది ఎల్లా?

"ఏమండీ.... సెమినారు లెక్చరు అయిపోయిందాండీ?" అన్నది తను ముందుకి వెళ్ళి. అతను తలెత్తి చూశాడు. వాచీ చూసి, "ఇంకా అరగంటపైన టైముంది కాదండీ" అన్నాడు.

వరలక్ష్మి మరీ ఆశ్చర్యపోయింది. "పదింటికి కాదూ. పదిన్నర దాటలేదూ యిప్పుడు!" అన్నది.

అతను మళ్లీ గడియారం చూసుకున్నాడు. "తొమ్మిది యిరవై ఐదు అయిందిప్పుడు, మీరు టైము తప్పు చూసుకున్నట్లున్నారు" అన్నాడు. అని మెల్లిగా నవ్వాడు.

వరలక్ష్మికి అర్థమైంది యిప్పుడు బస్సులు, రోడ్లు కాలేజీ అన్నీ అంత నిర్జనంగా వుండడానికి కారణమేమిటో, ప్రొద్దున్నే మబ్బుగా వుండడం వల్ల టైము తెలియలేదు. టైంపీస్‌లో ఎనిమిదయ్యేసరికి తను తొమ్మిది అయిందనుకుని కంగారు పడి తయారై వచ్చేసిందన్నమాట. ఆలస్యమైపోయిందని డైనింగు హాల్లోకి వెళ్ళి టిఫిను తీసుకోకుండా సరాసరి వచ్చేసింది.

వరలక్ష్మికి నవ్వొచ్చింది. నవ్వింది. "పరధ్యానంగా గడియారం చూసి అల్లా అనుకున్నాను. తిరిగి చూడనే లేదు ఏ గడియారం వంకా. తొందరపడి పరుగెత్తుకొచ్చాను" అన్నది.

అతను కూడా నవ్వాడు."మీరు సోషియాలజీ కదూ!" అన్నాడు. అవునని తలూపింది.

పాలిటిక్సు డిపార్టుమెంటులో లెక్చరరుగా క్రొత్తగా వచ్చిన కృష్ణమూర్తితో అదీ తన తొలిపరిచయం.ఆ తరువాత అతన్ని ఎక్కువగా కలవలేదు. బెనారస్ వెళ్లిపోయాడతను రీడరుగా కొద్ది కాలానికే.

వరలక్ష్మి సోషియాలజీ యం.ఏ. పూర్తి చేసింది. లెక్చరరుగా చేరి కొన్నాళ్ళు పని చేసిన తర్వాత, పాలిటిక్సు, యం.ఏ. చదవాలనిపించింది. ఇంకో యం.ఏ. చదివి పనిచేయాలని ఆలోచన రాగానే బెనారస్‌కి వ్రాసింది సిలబసు కోసం. ఎన్నాళ్ళకీ జవాబు రాలేదు.

రెండేళ్ళ క్రితం బెనారస్ వెళ్ళిన కృష్ణమూర్తి గుర్తుకు వచ్చాడు ఆమెకి. కొంచెం తటపటాయించి వ్రాసింది. తనకి వివరాలు పంపమని అడుగుతూ, అతను జవాబు రాశాడు. అది కేవలం వివరాలు యివ్వడం కోసమే కాకుండా, మళ్ళీ తన దగ్గర్నించి జవాబు కోరేట్లుగా రాశాడతను. జీవితం గురించి, స్నేహాల్ని గురించి ఏవో రాశాడు. తనని జాబు రాయమని అడుగుతూ రాశాడు. వరలక్ష్మి ఒక వారం పాటు ఉంచేసింది ఆ వుత్తరాన్ని. చివరికి జవాబు రాసింది.

అతను మళ్ళీ రెండు, మూడు ఉత్తరాలు రాశాడు. పరీక్షకి తప్పకుండా రమ్మనీ, అన్ని ఏర్పాట్లు చేస్తానని రాశాడు. కొన్ని ఎస్సేలు తీసుకుని పంపాడు. ఆమె చదువుకోవడం కోసం. వరలక్ష్మి వెంటనే జవాబు రాసింది. 'అనవసరమైన చనువు తీసుకుంటున్నారు మీరు... అది నాకిష్టం ఉండదు' అని స్పష్టంగా రాసింది. ఆతర్వాత అతను రాయలేదు.

ఆ వేసవి సెలవుల్లో ఆమె యింటికి వెళ్లలేదు. పరీక్షకి కట్టలేదు కానీ, కొన్ని పుస్తకాలు తెచ్చుకుని చదువుకుంటూ హాస్టల్లోనే ఉండిపోయింది. పరీక్షకి కట్టడానికీ, బెనారెస్ వెళ్ళడానికీ ఎందుకనో ఆమె మనస్సు అతృత పడలేదు.

ఒక మధ్యాహ్నం పూట యూనివర్సిటీ లైబ్రరీలో తను పుస్తకాలకోసం కార్డులు వెతుకుతోంది. కావలసిన కార్డు దొరకడం లేదు.

"నమస్కారమండీ!" అనడం వినిపించి ఉలిక్కిపడింది. కృష్ణమూర్తి చేతులు జోడించి నిలబడి వున్నాడు. "నమస్కారం!" అన్నది.

"మీరు సెలవుల్లో యింటికి వెళ్ళలేదని మా ఫ్రెండు ఒకతను రాశాడు" అన్నాడతను. అయితే తనని గురించి శ్రద్ధ పట్టి కనుక్కుంటున్నాడతను. వరలక్ష్మి కార్డుల కోసం వెతకడం మానేసి, "అల్లాగా?" అన్నది.

అతను గడియారం చూసుకున్నాడు. "రెండు కావస్తోంది కాఫీ తాగుదాం రండి అల్లా వెళ్ళి" అన్నాడు. వరలక్ష్మి తల అడ్డంగా తిప్పింది. "నే నీ వేళప్పుడు కాఫీ త్రాగనండీ, థాంక్సు" అన్నది.

అతను యీ మాట అంతగా పట్టించుకోనట్లు, “పోనీ టీ త్రాగుదురు గానీ, లేకపోతే... ఏదో ఒక టిఫిను తీసుకుందురుగాని, రండి” అన్నాడు. ఆమె మాట్లాడక పోవడం చూసి, “ప్లీజ్, చాలా రోజులకి కలుసుకున్నాము కదా. కొంచెం మాట్లాడుకుందాం. ఇంతకీ మీరు పరీక్షకి ఎందుకు రాలేదూ యీ ఏడాది?” అన్నాడు. లైబ్రరీలో యింతసేపు సంభాషణ జరపడం అసలు యిష్టంగా లేదు ఆమెకి. అతను చాలా బలవంత పెట్టేలాగా వున్నాడు.

పుస్తకాలు, బ్యాగ్ తీసుకుని బయటికి వచ్చిందామె. అతనితో కలిసి, మెట్లు దిగుతోంటే మళ్ళీ అడిగాడు తను పరీక్షకి రాకపోవడం గురించి.

“ఊరికేనే. పైగా ధైర్యం చాలలేదు పరీక్ష రాయగలనని.” అన్నది. అతను ఆమె చేసే పనిని గురించి, కాలేజీ గురించి, పరిస్థితులను గురించి ఏవో అడిగితే, చెప్పిందామె.

కాంటీన్‌లో ఎవరూ జనం లేరు. టీ కూడా తయారుగా లేదన్నాడు అక్కడివాడు. బిస్కెట్లు ప్లేటులో పెట్టి పట్టుకొచ్చాడు కృష్ణమూర్తి. ఒకటి తీసుకుని వరలక్ష్మి నోట్లో పెట్టుకుంది. పాత వాసన వేస్తున్నాయి.

“ఎందుకు అధైర్య పడడం మీరు. మీకు కావలసినవన్నీ చేయగలను నేను. అక్కడ ఒక పదిహేను రోజులపాటు ముందుగా వచ్చి వుంటే, కావలసినంత ధైర్యం సమకూర్చగలం మా డిపార్టుమెంటు వాళ్ళం” అన్నాడతను నవ్వుతూ.

ఆమె తల వంచుకుంది. “పొలిటిక్సు ఎం.ఏ. కోసం శ్రమ పడాలా వద్దా అని ఆలోచిస్తున్నాను. పి. హెచ్. డి.కి అప్లై చేద్దామనుకుంటున్నాను యీ ఆగస్టులో. సోషియాలజీ డిపార్టుమెంటులో ఎవ్వరూ రిసెర్చి వాళ్లు లేరు. అందువల్ల నన్ను తీసుకోవచ్చు” అన్నది. అతనికి యీ వివరాలు చెప్పాలని కూడా అనిపించలేదు.

బెజవాడ వెడుతూ యిల్లా వచ్చానని చెప్పాడతను. ఆమె వూళ్ళోనే వున్నదని రాయడం వల్ల కూడా రావాలనిపించింది అన్నాడు.

ఆమెకి అతని మాటల్లోని అర్థం స్పష్టంగానే వుంది. కానీ ముఖాన ఏమీ సమాధానం చెప్పడం చేతగాక వింటూ ఉండిపోయింది. అర్థం తనకి స్ఫురించనట్లే మాట్లాడింది రెండు ముక్కలు.

ఇంక లైబ్రరీకి వెళ్ళి చదువుకోవడం సాగేలా తోచలేదు. అతను తనకి వేరే పనేమీ లేదన్నాడు. “వెడదామంటే వెడదాం ఉందామంటే ఉందాం” అన్నాడు. వరలక్ష్మి బస్సు ఎక్కింది అతనితో పాటు. హాస్టలు దగ్గర దిగింది. అతనూ దిగాడు. గేటు వరకూ వెళ్ళాక, “నమస్కారం” అన్నదామె. అతను కూడా నమస్కారం చేశాడు. “ఈ వేళప్పుడు విజిటర్సుని రానివ్వరుకదా!” అన్నాడు. ఆమె రానివ్వరని చెప్పింది.

మర్నాడు సాయంత్రం సన్నజల్లు పడింది. పసుపు పచ్చని ఎండ వచ్చింది వాన చినుకుల మధ్య. ఆ పచ్చని వెలుగులో చెట్ల నీడలు గోడమీద పడుతోంటే చూస్తూ కూర్చున్నది వరలక్ష్మి. ఆయా చీటీ పట్టుకు వచ్చింది. విజిటరు ఎవరో వచ్చినట్లు. కృష్ణమూర్తి! వెళ్లాలా వద్దా అని ఆలోచించింది. తనకి అటువంటి ఆలోచనే వుంటే ఆరేళ్ళ క్రితం అన్నయ్య చెప్పినప్పుడే వినేది కదా? అతనితో మాట్లాడి పంపించేయాలి. నిట్టూర్చి బయటికి వచ్చి, రూము తలుపు చేరవేసింది.

అతను కూర్చుని వున్నాడు. ఇంకెవ్వరూ విజిటర్సు లేరు. సెలవులు కావడం వలన. పొగడచెట్టు క్రింద టేబిలు మీద రిజిష్టరు అల్లా వదిలేసి అసిస్టెంటు వార్డెను ఎక్కడికో వెళ్ళింది. తడిసిన రిజిష్టరు తుడిచి, మూసేసి పట్టుకెడుతోంది ఆయా.

అతను లేచి నిలబడి “డిస్టర్బు చేశానా” అన్నాడు. మామూలుగా చేసే నమస్కారం కూడా లేదు. కొంచెం సేపు యిద్దరూ మాట్లాడలేదు.

“నేను బెజవాడ వెడుతూ, దారి కాక పోయినా యిక్కడికి ఎందుకు వచ్చానని అనుమానం కలుగలేదూ మీకు” అన్నాడు చిరునవ్వుతో.

వరలక్ష్మి అతని ముఖం వంక చూసింది. "ఎందుకు వచ్చారో నాకేం తెలుస్తుందీ? నేను ఆలోచించలేదు దాన్ని గురించి" అన్నదామె.

అతను రెప్ప వాల్చలేదు. చిరునవ్వుతోనే అన్నాడు మళ్ళీ. "మీ కోసం వచ్చానంటే అర్థమౌతుంది కదూ మీకు?" అని.

ఆమె చూపు అతని ముఖం మీదనే నిలిచింది. "అర్థమౌతుంది. కానీ.. ఇదివరకు మీకు వ్రాశాను. అనవసరమైన చనువు తీసుకోవడం నాకు ఇష్టం లేదని. మీకు ఆ వుత్తరం అందిందనుకుంటాను" అన్నది.

"అందింది. ఉత్తరాలలో ఏమి వ్రాయడానికీ తోచలేదు. నేను చిలిపితనానికి వ్రాయలేదు మీకు ఉత్తరాలు. నేనిక్కడికి రావడం కూడా చిన్నతనంగా ప్రవర్తించాలని కాదు" అతని కంఠం ఆవేశంతో కొంచెం బొంగురుగా వినిపించింది ఆమెకి. "నాకు పెళ్ళి కాలేదు. చేసుకోవాలని ఉద్దేశ్యం ఇన్నాళ్ళూ కలగలేదు. మిమ్మల్ని గురించిన వివరాలన్నీ నాకు తెలుసు"

వరలక్ష్మి కొంచెం యిబ్బందిగా కదిలింది. ఆమెకి యీ సంభాషణ పొడిగించాలనిపించడం లేదు.

"మీరు చాలా పొరబడుతున్నారు కృష్ణమూర్తిగారూ. నాకు పెళ్ళి చేసుకోవాలన్న ఉద్దేశ్యం లేదు. మీరు నిష్కారణంగా ఇంత దూరం వచ్చారు. ఇంకా ఎన్నో చేయాల్సినవి వున్నాయి నాకు జీవితంలో. పెళ్ళి చేసుకోవాలన్న ఆలోచన నాకు ఎప్పుడూ లేదు." స్పష్టంగా, విడివిడిగా వున్న యీ వాక్యాలు అతను విన్నాడు. పది నిముషాల సేపు మాట్లాడలేదు అతను. ఆమె కూడా ఏమీ అనలేదు. లేచి వెళ్ళిపోదామనిపించినా, అతనికి మనస్సులో కలవరంగా వుందేమోనని కూర్చుండిపోయింది.

అతను తలెత్తి ఆమె కళ్ళల్లోకి చూశాడు. "మీరు చేయదలచుకున్నవన్నీ చేయడానికి నేను అభ్యంతర పెడతాననుకోకండి... నేను చాలా ఆలోచించి, ఏ దారీ తోచక వచ్చాను యిల్లా... మీరు చాలా తొందరపడి సమాధానం చెప్పేశారు. నన్ను గురించి, నా సుఖం గురించే కాక, మిమ్మల్ని గురించి కూడా నేను ఆలోచించాను. అల్లా సమాధానం యివ్వొద్దు. నా మాట వినిపించుకోండి"

అంత పట్టుదలగా అతననే మాటలు చీకాకు కలిగిస్తున్నాయి ఆమెకి.

ఆమె లేచి నిలబడింది. "మీకు నా అభిప్రాయం చెప్పాను. అంత కంటే ఆలోచించేదేమీ లేదు. నన్ను క్షమించి, యింక వెళ్లిపోండి కృష్ణమూర్తిగారూ. నేను చిన్న పిల్లని కాదు. ఏదో ఒకటి అనేయడానికి. అనవసరంగా మీరు ఒకటి అనడం నేనొకటి సమాధానం చెప్పడం... అదంతా ఎందుకు చెప్పండి. మీరు వెళ్ళిపోండి. నమస్కారం."

అతను లేవలేదు. కూర్చునే వున్నాడు. అతను ఏమైనా సమాధానం చెబుతాడేమోనని. మళ్లీ ఒకసారి "నమస్కారం. క్షమించండి" అని చెప్పి, వెనక్కి తిరిగి గబగబ నడిచింది వరలక్ష్మి.

ఆ రాత్రి కొంచెం సేపు అతడిని గురించి ఆలోచన వచ్చింది. తను చేయాలనుకున్న దేమిటి? తనకి తారసపడే మనుష్యులు, వాళ్ల ఆలోచనలు ఏమిటి? చిన్ననాడే తన జీవితం అందరి స్త్రీలలాగా కాక, వేరొక దారిన పడే స్థితి భగవంతుడు కల్పించాడు. సంసారంలో పడి, ఆ ఒడుదుడుకులన్నీ అనుభవించాలని తనకి మనస్సులో లేదు. పి.హెచ్.డి. చేయాలి. ఎల్లాగైనా డాక్టరేటు తీసుకోవాలి. ఎంత యిష్టంగా వుంటాయి ఆ పుస్తకాలు. తన మేధాశక్తినంతా కేంద్రీకృతం చేసి, చదువుకోసం వినియోగించాలి. ఎంతమంది పిల్లలు కాలేజీలో..? పువ్వుల్లాంటి పిల్లలు, వాళ్ళు తనంటే చూపించే గౌరవం. ఆపేక్షా, తను మాట్లాడితే వాళ్లు పడే సంబరం యివన్నీ చాలు తనకి.

వరలక్ష్మి ఆ రాత్రి సుఖంగా నిద్రపోయింది. గమ్యస్థానం చేరే రైలు ఎక్కి పడుకున్న ప్రయాణికుడిలా.

మర్నాడు సాయంత్రం విజిటర్సుని రానివ్వరు. మూడోనాడు సాయంత్రం కృష్ణమూర్తి వచ్చాడు. కలుసుకోలేననీ, క్షమించమనీ వ్రాసి పంపేసింది వరలక్ష్మి.

❋

అల్లా అతనితో పరిచయం తెంపేసుకుంది వరలక్ష్మి. ఇంత స్పష్టంగా ఎందుకు గుర్తున్నాయి యివన్నీ... అతని కళ్ళు, చూపు కూడా గుర్తుకు వస్తున్నాయి యిప్పుడు, అతని ఉత్తరం మళ్ళీ విప్పి చూసింది. మామూలుగానే వ్రాశాడు. కానీ తనకి ఆ అక్షరాల్లో ఏమిటో కనిపిస్తోంది సుపరిచితంగా. రాత్రంతా గాలిలో ఉండిపోయిన పూలు తెల్లారేసరికి వాసన పోయి వెలవెలబోతాయి. వాసన లేని పూలలా ఉన్నాయి తన ఆలోచనలు.

వరలక్ష్మి ఉత్తరం మడిచి కవర్లో పెట్టేసింది. ఈ రాత్రి గడిచిపోతుంది. తెల్లవారుతుంది. కాగితాలు, పిల్లలు, సమస్యలు, లెక్చెర్లు, ప్రిన్సిపాలుగా తన విధి నిర్వహణ ఎల్లా చేయాలో, తనకి బాగా తెలుసు. ఒక ఒరవడిలో జరిగిపోతాయి పనులు. జీతాలు, పరీక్షలు, లెక్చెర్లు, పుస్తకాలు మళ్ళీ పుస్తకాలు, లెక్చెర్లు! అవే. ఎంతైనా అవే! ఎన్ని సంవత్సరాలు గడిచినా అవే!

లోకంలో ఎన్నో విషయాలు జరుగుతున్నాయి. అవి తను తెలుసుకుంటోంది. వాటిని గురించి ఆలోచిస్తోంది. కానీ అవన్నీ యిదివరకులా తనకి ఆవేశాలు రేకెత్తించడం లేదు. తనకి సంబంధించకుండా జరిగేవన్నీ తన మనస్సుకి పట్టడం లేదు. పుస్తకాలలో, పత్రికల్లో ఆనందం వుంది. కానీ తనవి కావు అవన్నీ. తన బ్రతుకుకి ఏమీ కావు అవన్నీ. పెద్ద పెద్ద బీరువాల్లో నిశ్శబ్దంగా వుండే ఆ విషయాలు తనకి ఏమీ కావు.

ఏమిటి బ్రతుకులో లక్ష్యం? - ఈ ప్రశ్నకు ముప్ఫై ఏళ్ల క్రితం సమాధానం తెలుసు వరలక్ష్మికి. పాతికేళ్ల క్రితం అన్నయ్య వచ్చి పెళ్లి చేసుకోమని బ్రతిమాలినప్పుడు స్పష్టంగా చెప్పింది సమాధానం. ఆ తరువాత కృష్ణమూర్తికి ఖచ్చితంగా చెప్పింది.

ఇప్పుడు... చీకటి క్రమ్ముకుంటున్న యీ సాయంత్రం వేళ వరలక్ష్మి బిత్తర పోతోంది యీ ప్రశ్నకి. అదృశ్యంగా ఎవరో తనని నిలబెట్టి 'ఏమిటి నీ లక్ష్యం? ఎవరి కోసం నీ బ్రతుకు' అని అడుగుతోంటే జవాబు తోచక తడబడుతోంది ఆమె.

వరలక్ష్మి లేచి నిలబడింది. ఇదివరకు ఎవరో తలుపు దగ్గరొచ్చి నిలబడ్డారు. ఆప్యాయంగా పిలిచి ఆ గుమ్మాలకి తోరణం కట్టాలని వచ్చారు. కానీ తలుపు వేసి వుంది. కృష్ణమూర్తి వ్రాసినట్లు, తలుపు వేసి వుంది.

అప్పుడు తలుపు తెరవలేదు తను. గాలి కూడా చొరకుండా, పిలుపు వినరాకుండా మూసి వేసింది. వాళ్ళు తిరిగి వెళ్ళిపోయారు. ఇప్పుడు చలిగాలి వీస్తూ, చీకట్లు మూసుకుంటున్న సందెవేళ బార్లా తలుపు తెరచింది తను. 'వరలక్ష్మీ' అని ఎవరో రహస్యంగా తలుపు దగ్గర పిలుస్తున్నారనిపించింది. కానీ లేదు ఎవ్వరూ పిలవరు.

చీకటి తప్ప ఏమీ కనబడడం లేదు తెరచుకున్న తలుపులోంచి. లోపల తను ఎన్ని దీపాల తోరణాలు వెలిగించి, స్వాగతమిస్తేనేమి, ఎవరూ రారు. ఎవ్వరూ రారు.

– యువ దీపావళి ప్రత్యేక సంచిక

❋